

Слесарчук В.Ю.,

кандидат біологічних наук, доцент

Доцент кафедри загальної та клінічної фармації

ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»

Хомяк Н.В.,

кандидат медичних наук

Асистент кафедри загальної та клінічної фармації

ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»

Залигіна Є. В.

Викладач кафедри загальної та клінічної фармації

ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»

СПРЯМОВАНІСТЬ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ

СТУДЕНТІВ-ПРОВІЗОРІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ

«ТОКСИКОЛОГІЧНА ХІМІЯ»

Анотація: Стаття присвячена виявленню спрямованості і рівня розвитку внутрішньої мотивації навчальної діяльності студентів 4-5 курсів спеціальності «Фармація» та «Клінічна фармація» при вивченні дисципліни «Токсикологічна хімія». Проведено аналіз анонімного анкетування за методикою діагностики спрямованості мотивації вивчення предмета, який виявив показник середнього рівня внутрішньої мотивації.

Аннотация: Статья посвящена выявлению направленности и уровня развития внутренней мотивации учебной деятельности студентов 4-5 курсов специальности «Фармация» и «Клиническая фармация» при изучении дисциплины «Токсикологическая химия». Проведен анализ анонимного

анкетирования по методике диагностики направленности мотивации изучения предмета, который определил показатель среднего уровня внутренней мотивации студентов.

Summary: The article is devoted to revealing the direction and level of development of internal motivation of the students' 4-5 courses in the specialty "Pharmacy" and "Clinical Pharmacy" when studying the discipline "Toxicological Chemistry". The analysis of anonymous questioning on the method of diagnosing the orientation of the motivation for studying the subject was carried out, which determined the indicator of the average level of internal motivation of students.

Щоденний вплив на стан здоров'я сучасної людини має токсикологічна напруженість навколишньої середовища, яка обумовлюється екологічними та технологічними катастрофами, професійними захворюваннями, а також захворюваннями хімічної етіології, що виникають внаслідок суїцидальних та кримінальних причин. Необхідність своєчасного виявлення отруйних та небезпечних для здоров'я людини речовин, номенклатура яких постійно зростає, та попередження захворювання чи смерті людини від них є актуальною проблемою сьогодення. Для реалізації цього суспільству потрібні фахівці, які володіють знаннями та практичними навичками, що дозволяють їм організувати та проводити роботу з хіміко-токсикологічних досліджень отруйних речовин в бюро судово-медичної експертизи, лабораторіях промислово-санітарного аналізу фармацевтичних підприємств, наркологічних центрах, клінічних лабораторіях по визначенню лікарських речовин та їх метаболітів у біологічних рідинах та санітарно-епідеміологічних станціях [1]. Токсикологічна хімія є однією із спеціальних фармацевтичних дисциплін, яка вивчає методи виділення токсичних речовин з об'єктів біологічного походження, якісне та кількісне визначення цих речовин, а також їх хімічне перетворення в організмі. Вона базується на ряді фундаментальних (хімія, фізика та біологія) та прикладних (фармацевтична та біологічна хімії,

фармакогнозія, фармакологія та клінічна фармакологія) дисциплін, які входять до учбового плану підготовки провізорів.

Проблема навчальної мотивації студентів при навчанні у ВУЗі в даний час набуває особливої актуальності, оскільки з введенням нових освітніх стандартів велика увага приділяється підвищенню ролі самостійної роботи студентів, що в свою чергу веде до стимулювання саморозвитку студентів [2, 3, 4]. Характер мотивації навчання і урахування особливостей особистості студента є, по суті, показниками якості освіти.

Встановлено, що вплив фактору мотивації для успішного навчання сильніше, ніж фактор інтелекту. Усвідомлення високої значимості мотиву для успішного навчання привело до виділення принципу мотиваційного забезпечення навчального процесу [2]. Серед різноманітних мотивів навчання прийнято виділяти внутрішні та зовнішні мотиви. Мотив є внутрішнім, якщо він збігається з метою діяльності. Тобто в умовах навчальної діяльності оволодіння змістом навчального предмета виступає одночасно і мотивом, і метою. Внутрішні мотиви пов'язані з пізнавальною потребою, задоволенням, яке отримується від процесу пізнання. Мотивація розцінюється як зовнішня у тому випадку, коли оволодіння змістом навчального предмета служить не метою, а засобом досягнення інших цілей. Це може бути отримання гарної оцінки (або диплома), стипендії, похвали, визнання товаришів, підпорядкування вимогам викладача та ін. При зовнішній мотивації знання не виступає метою навчання, студент відчужений від процесу пізнання, що не є оптимальним.

Викладачами кафедри загальної та клінічної фармації було проведено анонімне анкетування за методикою діагностики спрямованості мотивації вивчення предмета серед студентів 4 та 5 курсів спеціальності «Фармація» (дисципліна «Токсикологічна хімія») та 5 курсу спеціальності «Клінічна фармація» (дисципліна «Токсикологічна хімія з клінічною токсикологією») [5].

Мета даного анкетування полягала у виявленні спрямованості і рівня розвитку внутрішньої мотивації навчальної діяльності студентів при вивченні ними цих дисциплін, які раніше належали до предметів, які входили до ліцензійного іспиту «Крок-2».

Методика складається з 20 суджень і запропонованих варіантів відповідей, які у вигляді балів записуються на бланку навпроти порядкового номера ствердження. Обробка проводиться за допомогою ключа. Дана методика допомагає виявити категорії студентів в залежності від спрямованості мотивації вивчення предмета (з домінуванням зовнішньої мотивації, домінуванням внутрішньої мотивації і середнього типу), допомагає дослідити ефективність викладання навчальних дисциплін і відшукати резерви її вдосконалення, а також знайти методи і прийоми активізації мотиваційної сфери студентів, а також може використовуватися для з'ясування причин незадовільної успішності студентів [5, 6].

Результати дослідження. Аналізуючи результати анкетування серед студентів 4 та 5 курсу спеціальності «Фармація» та 5 курсу спеціальності «Клінічна фармація» при вивченні дисципліни «Токсикологічна хімія» та «Токсикологічна хімія з клінічною токсикологією» відповідно, можна стверджувати, що у студентів досліджуваної групи переважає внутрішня мотивація. Середній бал у них склав 11,7, що дозволяє віднести даний показник до середнього рівня внутрішньої мотивації. Проте, лише 60% студентів відповіли позитивно на питання про важливість вивчення даної дисципліни і стільки ж респондентів відповіли, що їм важливіше знання з даного предмету, ніж оцінка. В той же час на запитання: «Якби було можна, то я виключив би даний предмет з розкладу» негативно відповіли 80% опитаних. Таким чином, тільки 20 % студентів не вважають важливим вивчення даної дисципліни, і не бачать себе працюючими в хіміко-токсикологічних лабораторіях, лабораторіях промислово-санітарного аналізу фармацевтичних підприємств, наркологічних центрах, клінічних лабораторіях, санітарно-епідеміологічних станціях.

Можливо, що одним з демотивуючих факторів належного вивчення даного предмету у студентів стала їх відсутність в ліцензійних іспитах, тобто, зменшення дії фактору зовнішньої мотивації, що свідчить про певну взаємозалежність різних мотиваційних факторів.

На питання щодо використання додаткової літератури при підготовці до занять, негативно відповіли 100% респондентів, тобто при підготовці використовуються в основному лекційні матеріали викладача, підручники та методичні посібники, що свідчить про недостатню заінтересованість студентів у поглибленні своїх знань. Стосовно виконання самостійної позааудиторної роботи, більшість студентів (60 % опитаних) відповіли, що бажають самостійно виконувати чітко поставлені перед ними задачі і лише під контролем викладача, що може бути наслідком недостатньої творчої активності та самостійності студентів та бажанням отримати гарантований результат швидко та без особливої напруги.

Таким чином, проведене анкетування виявило середній рівень внутрішньої мотивації студентів 4-5 курсів спеціальності «Фармація» та «Клінічна фармація» при вивченні дисципліни «Токсикологічна хімія» та «Токсикологічна хімія з клінічною токсикологією», та показало необхідність підвищення її у студентів.

Складність цієї задачі при вивченні предмету «Токсикологічна хімія» полягає у тому, що з одного боку це фундаментальна наука, яка має великі розвивальні та пізнавальні можливості, а з іншого - студенти вважають її найскладнішим предметом, мало пов'язаним з їх подальшою трудовою діяльністю. Найвагомим засобом вирішення задачі формування зацікавленості студента, з нашої точки зору, є активація самостійної пізнавальної діяльності студентів. Саме розробка методів останньої є головним завданням у діяльності викладача у даному напрямку. Для корекції і підвищення зацікавленості студентів викладачі кафедри активно впроваджують інформаційні технології в навчальний процес (наприклад, використовують на

заняттях мультимедійні презентації, навчальні відеофільми, ресурси мережі Інтернет). Для посилення пізнавальної мотивації у студентів, появи інтересу до самостійної роботи використовується система індивідуальних завдань (доповіді у вигляді рефератів, мультимедійних презентацій на теми, винесені на самостійну підготовку). Дуже ефективним прийомом є міжпредметна мотивація - вона стимулює студентів до асоціативного мислення та інтегрування знань, отриманих на одних предметах, з новою інформацією, що вони набувають при вивченні інших предметів. Так, наприклад, завдяки знанням, отриманим на заняттях по токсикологічній хімії, студенти можуть чітко орієнтуватися у визначенні цілей впливу та способів фармакологічної корекції при вивченні відповідних тем на заняттях з фармакотерапії та клінічної фармакології.

Висновки. Встановили середній рівень внутрішньої мотивації студентів 4-5 курсів спеціальності «Фармація» та «Клінічна фармація» при вивченні дисципліни «Токсикологічна хімія». Для підвищення мотивації та зацікавленості серед студентів впроваджуються інформаційні технології в навчальний процес. Всі запропоновані та застосовані види роботи дозволяють розвинути в студентів навички роботи з літературою, пошуку та обробки інформації, аналізу отриманого матеріалу, сприяють розкриттю потенціалу критичного мислення та самостійності, що є такими необхідними фахівцям нової генерації.

Література:

1. Токсикологічна хімія : навч.-метод. посіб. для студентів фармац. ф-ту заочної форми навчання / уклад. О. І. Панасенко [та ін.]. –Запоріжжя : ЗДМУ, 2015. – 235 с.
2. Темзокова А.В. АНКЕТИРОВАНИЕ СТУДЕНТОВ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОГО ФАКУЛЬТЕТА И ЕГО РЕЗУЛЬТАТЫ // Международный журнал экспериментального образования. – 2015. – № 4. – С. 240-242.

3. Слесарчук В.Ю., Подплетня О.А., Кошова І.П., Хомяк Н.В. Самостійна робота студентів як умова формування професійної компетентності // Зб.наукових праць «Велес» за матеріалами III між нар.конференції «Наука як рушійна антикризова сила», Київ, 2016. – С. 34-37.
4. Слесарчук В.Ю., Кайдаш С.П., Залигіна Е.В. Діагностика спрямованості навальної мотивації студентів спеціальності «Фармація» // Зб. Тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні погляди на актуальні питання теоретичної, експериментальної та практичної медицини» 15-16 грудня 2017, Одеса. – С.21-24.
5. Дубовицкая Т.Д. Методика диагностики направленности учебной мотивации // Психологическая наука и образование. 2002. № 2. С. 42–45.
6. О.О.Андреева. Дослідження мотивації до професії провізора студентів фармацевтичного університету при удосконаленні викладання дисципліни «Клінічна фармація» / Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. 2014. № 4(36). – С.17-22.